

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son yıllarda giderek artan hatta rutin bir uygulamaya dönüşen kolluk eliyle kaçırılma ve zorla kaybetme vakalarının araştırılması ve etkili soruşturma mekanizmalarının işletilerek söz konusu suçların tekrarlanmasının önüne geçilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İktüzüğün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Mehmet Rustu TIRYAKI
Batman Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

İnsan Hakları Derneği “Baskı ve Tehdit Yöntemleriyle İfade Alma, Mülakat Yapma, Ajanlaştırma ve Kaçırma Olaylarıyla İlgili Özel Raporu”na göre 2018 yılında bahsi geçen suçlar bakımından 160 vaka tespit edilmiştir. Yine 2019 yılında 71 kişi, 2020 yılının ilk 10 ayında 45 kişi daha İnsan Hakları Derneği’ne başvurmuştur.

2019 yılında Salim Zeybek, Gökhan Türkmen, Erkan Irmak, Yasin Ugan, Özgür Kaya ve Mustafa Yılmaz zorla kaçırılarak 7 ay alıkonulmuştur. 2020 yılında Gökhan Türkmen ve Yasin Ugan yargılandıkları davaların duruşmalarında kaçırıldıklarını ve 7 ay işkenceye uğradıklarını açıklamışlardır. Yasin Ugan beyanında; kendilerini kaçıran ve 7 ay boyunca işkence yöntemleriyle sorgulayan kişilerin cezaevine gelmeye devam ettiğini ve cezaevinde de gözaltındaki ifadelerini değiştirmeleri konusunda tehdit ettiklerini, cezaevi idaresinin bu görüşmeleri organize ettiğini, görüşmelerin revirde gerçekleştiğini fakat gardiyanların

kendisini yüzü duvara dönük vaziyette oturttuğunu ve bu sayede kaçırılan kişilerin yüzlerini göremediğini belirtmiştir. Gökhan Türkmen ve Yasin Ugan yargılandıkları davaların duruşmalarında kaçırılma ve 7 aylık işkence öykülerini anlatarak suç duyurusunda bulunmalarına rağmen, konuyla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemektedir. Bu kişilerin bulunmasından yaklaşık bir ay kadar sonra 6 Ağustos 2020 tarihinde zorla kaybedildiği ileri sürülen Yusuf Bilge Tunç'tan yapılan tüm başvuru ve uğraşlara rağmen hala haber alınamamıştır.

18 Eylül 2020'de partimizin MYK üyesi ve Gençlik Meclisi Eş Sözcüsü Serhat Aktumur, Diyarbakır ili Kayapınar ilçesi Kantar Kavaşağı'nda 3 kişi tarafından önü kesilerek kaçırılmıştır. Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) yazılı kimlik göstererek kendisiyle "sohbet" etmek istediğini söyleyen kişilerin teklifini reddetmesi üzerine darp edilerek zorla bir araca bindirildiğini ifade eden Aktumur, şiddete maruz bırakıldıktan ve basına demeç vermemesi noktasında tehdit edildikten sonra Silvan yolu üzerindeki Kent Orman'da gözü kapalı bir şekilde araçtan indirildiğini belirtmiştir.

20 Ocak 2021'den sonra Gökhan Güneş'ten haber alamayan ailesi "akşam karakola kayıp ihbarında bulunduklarını, kendi imkanları ile işyerinin kamera görüntülerine ulaştıklarını, kamera görüntülerinde 6-7 kişinin yolun iki kenarında araba ile beklediklerini, Gökhan'ın bindiği otobüs sokağa girince hemen durağa ilerlediklerini, daha sonra zorla araca bindirdiklerini gördüklerini" aktarmışlardır. Gökhan Güneş, kamuoyunun, kurumların ve ailenin yoğun çabası ve tepkisi sonucunda 26 Ocak 2021'de bırakılmıştır. Gökhan Güneş; başına çuval geçirilerek kaçırıldığını, işkence gördüğünü, kendisine elektrik verildiğini, kaba dayak atıldığını, bazı zamanlarda sadece ayakta durabildiği, elini kolunu kıpırdatmadığı, gözleri ve elleri bağlı olarak mezar adını verdikleri bir yere hapsedildiğini, tecavüz ile tehdit edildiğini aktarmıştır.

Gökhan Güneş'in kaçırılmasının üzerinden bir ay geçmeden 18 Şubat 2021 tarihinde Ankara'da 3 üniversite öğrencisi evlerinin önünden kaçırılmış, kendilerini polis olarak tanıtan kişilerce darp ve tehdit edildikten sonra 3 farklı noktada bırakılmışlardır. Ayrıca, olayın duyulmasının ardından olay yerinde kamera görüntülerini izleyen arkadaşlarının beyaz renkli bir araç ile şüpheli 3 kişinin görüldüğünü tespit etmelerine rağmen aracın ve şüpheli kişilerin karakolda izletilen kamera görüntülerinde bulunmadığı ileri sürülmüştür.

GEREKÇE

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı dünyanın farklı bölgelerinde askeri darbelerin, iç savaşların ve devlet şiddetinin yoğun olarak yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle askeri darbe süreçlerinde devlet şiddeti olarak en çok gündeme gelen ağır insan hakları ihlali, kolluk eliyle kaçırılma ve zorla kaybedilme vakalarıdır.

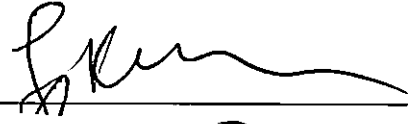
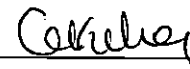
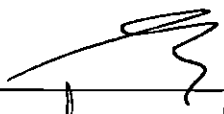
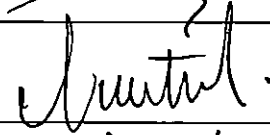
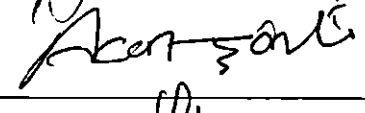
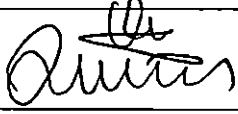
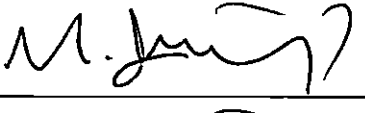
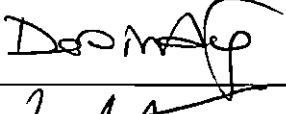
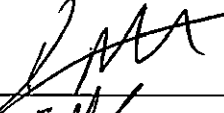
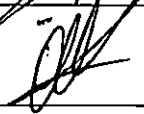
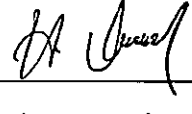
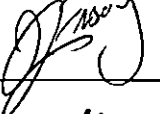
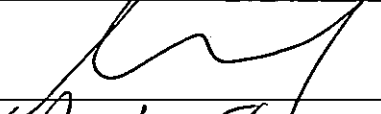
Kaçırma ve Zorla Kaybetme uygulamalarının tarihçesine bakıldığında, Nazi rejimi tarafından uygulamaya konulan “Gece ve Sis Kararnamesi” uyarınca sistemin muhalif olarak gördüğü kişilere yönelik hayata geçirildiği görülmektedir. 1960’lardan sonra ise Brezilya, Şili, Arjantin başta olmak üzere pek çok Latin Amerika ülkesinde muhalifleri susturmak maksadıyla kaçırma ve zorla kaybetme uygulamasına başvurulmuştur. Türkiye’de resmi olarak ilk kaçırma ve zorla kaybetme yönündeki iddialar ile 12 Eylül 1980 darbesi döneminde karşılaşilmektedir. 90’lı yıllarla birlikte Türkiye yakın tarihi ise kaçırmalar, faili meçhul cinayetler, gözaltında kaybedilmeler, işkenceler ve işkencede ölümler ile dolmuştur ve bu kaybedilmelerle ilgili yüzleşme, hakikat ve onarım hakkının tesisine ilişkin göstermelik birkaç adımdan başka herhangi bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Birleşmiş Milletler Zorla Kaybedilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme’nin 2’nci maddesine göre zorla kaybetme; “kişilerin, devlet adına görev yapan veya devletin yetkilendirmesi, desteği veya bilgisi dahilinde hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözaltına alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmasını takiben kaybedilen kişinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığının veya bulunduğu yerin ya da akıbetinin gizlendiğinin reddedilmesini ve böylece yasa koruması dışında bırakılması” olarak ifade edilmiştir. Sözleşmeye göre “Hiç kimse zorla kaybedilmeye maruz bırakılamaz. Fiili savaş durumu, savaş tehdidi, ülke içinde siyasal istikrarsızlık veya başka herhangi bir kamusal acil durum dahil olmak üzere, hangi istisnai koşullar söz konusu olursa olsun, bunlar zorla kaybedilme olayları için gerekçe olarak ileri sürülemez.”

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) uygulaması ile birlikte adeta rutin haline gelen olan bu uygulamalar, Türkiye’nin taraf olduğu Uluslararası

Sözleşmeleri ihlal etmesinin yanı sıra Türk Ceza Kanunu'nda tanımlı tehdit, hakaret, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, görevi kötüye kullanma ve işkence suçunu da oluşturmaktadır.

Herkes, kişi özgürlüğü ve kişi güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak gözaltına alınamaz veya tutulamaz. Hiç kimse hukukun öngördüğü sebepler ve usuller dışında özgürlüğünden yoksun bırakılamaz. Kişi özgürlüğü ve güvenliğinden yoksun bırakarak kaçırma ve zorla alıkoyma eylemleri işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği bir suçtur. Ağır bir insan hakkı ihlali olan ve mutlak olarak yasaklanmış olan bu fiilleri gerçekleştiren kişiler hakkında etkin bir soruşturma yapılarak gerçeğin ortaya çıkarılması, insan yaşamı üzerindeki hukuk dışı baskı ve tehditlerin ortadan kaldırılması için parlamento nezdinde kurulacak bir komisyon eliyle çalışma yürütülmesi elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
4	SIDIK TAŞ	SIİRT	
5	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
6	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
7	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
8	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
9	MURAT SARISAÇ	VAN	
10	DERSİM DAĞ	DIYARBAKIR	
11	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
12	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
13	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
14	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
15	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
16	OYA ERSOY	İSTANBUL	
17	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	
18	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
19	RIDVAN TURAN	MERSİN	
20	SAİT DEDE	HAKKARİ	